بسم الله الرَّحمٰن الرَّحیم

اَللّٰهُمَّ صَلِّ عَلٰی مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ وَ عَجِّلْ فَرَجَهُمْ

کتاب کار

هنر و خلّاقیت

دوم دبستان

۲۰۸۱

وزارت آموزش و پرورش
سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی

نام کتاب: کتاب کار هنر و خلّاقیت (اجـرای آزمایشـی) ـ دوم دبستان ـ ۲۰۸۱
پدیدآورنده: سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی
مدیریت برنامه‌ریزی درسی و تألیف: دفتر برنامه‌ریزی و تألیف کتاب‌های درسی عمومی و متوسطه‌ی نظری

شناسه‌ی افزوده‌ی برنامه‌ریزی درسی و تألیف:
شورای برنامه‌ریزی درسی، راهبری و نظارت بر تولید بسته‌های تربیت و یادگیری دوره‌ی اول ابتدایی:
سید مهدی باقریان، حسن حذرخانی، فاطمه رمضانی، نبی‌الله صادقیان، لطیف عیوضی، ملاحت نجفی، علی لطیفی، معصومه فرهوش و عباس حضرتی
مدیر ارشد: مینو آیت‌اللهی
شورای طراحی و تدوین بسته‌ی تربیت و یادگیری:
مینو آیت‌اللهی، سید عبدالمجید شریف زاده، حسین فدایی حسین
اعضای شورای برنامه‌ریزی:
مینو آیت‌اللهی، رحمت امینی، زهرا تقدس نژاد، سید عبدالمجید شریف زاده، حمید محمدظاهری، معصومه فرهوش محمدحسین نواب و محمدعلی مرآتی
گروه زبان کودک: مهدی ضرغامیان، مهناز عسگری، سید علی اکبر میرجعفری، محسن ذکا اسدی

مدیریت امور فنی و چاپ: اداره ی کل نظارت بر نشر و توزیع مواد آموزشی
شناسه افزوده آماده سازی:
مدیر امور فنی و چاپ: احمدرضا امینی - مدیر ارشد هنری: مجید ذاکری یونسی - مشاور و مدیر هنری و طراح گرافیک: حدیثه قربان
طراح جلد: سمیه محمدی - تصویرگران: نیلوفر برومند، حدیثه قربان، منیره کاشانی، رضا مکتبی - ساخت کاردستی: ابوالفضل قربانی
عکاسان: ساناز مصطفی‌زاده، اعظم لاریجانی، امیر صادقی، علی خوش‌جام
واحد عکس: زهرا تقدس نژاد
امور آماده سازی: فاطمه گیتی جبین، الهام جعفرآبادی

نشانی سازمان: تهران، خیابان ایرانشهر شمالی ـ ساختمان شماره‌ی ۴ آموزش و پرورش (شهید موسوی)
تلفن: ۹-۸۸۸۳۱۱۶۱، دورنگار: ۸۸۳۰۹۲۶۶، کدپستی: ۱۵۸۴۷۴۷۳۵۹
ناشر: شرکت افست: تهران، کیلومتر ۴ جاده‌ی آبعلی، پلاک ۸، تلفن: ۷۷۳۳۹۰۹۳، دورنگار: ۷۷۳۳۹۰۹۷، صندوق پستی: ۴۹۷۹-۱۱۱۵۵
چاپخانه: شرکت افست «سهامی عام» (www.offset.ir)
سال انتشار و نوبت چاپ: چاپ اول ۱۴۰۵

برای دریافت فایل pdf کتاب‌های درسی به پایگاه کتاب‌های درسی به نشانی www.chap.sch.ir و برای خرید کتاب‌های درسی به سامانه فروش و توزیع مواد آموزشی به نشانی www.irtextbook.ir یا www.irtextbook.com مراجعه کنید.

کلیه ی حقوق مادی و معنوی این کتاب متعلق به سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی وزارت آموزش و پرورش است و هرگونه استفاده از کتاب و اجزای آن به صورت چاپی و الکترونیکی و ارائه در پایگاه‌های مجازی، نمایش، اقتباس، تلخیص، تبدیل، ترجمه، عکس‌برداری، نقاشی، تهیه فیلم و تکثیر به هر شکل و نوع بدون کسب مجوز از این سازمان ممنوع است و متخلفان تحت پیگرد قانونی قرار می‌گیرند.

شابک ۹-۳۸۷۳-۰۵-۹۶۴-۹۷۸
ISBN 978-964-05-3873-9

امید است با نشاط و خرّمی
درس‌هایتان را خوب بخوانید.

امام خمینی (قُدِّسَ سِرُّهُ)

والدین گرامی

هنر برای کودک فقط نقّاشی کردن یا ساختن یک محصول زیبا نیست. هنر فرصتی است برای دیدن دقیق‌تر، تجربه کردن، خیال‌پردازی، پیدا کردن ایده، انتخاب کردن و نشان دادن آنچه او می‌اندیشد و احساس می‌کند.

در «کتاب کار هنر و خلّاقیت»، فرزند شما بیش از آنکه به دنبال یک نتیجه از پیش تعیین‌شده باشد، به تجربه و کشف دعوت می‌شود. ممکن است دو کودک در یک فعّالیت، دو اثر کاملاً متفاوت بسازند؛ این تفاوت نه تنها اشکال ندارد، بلکه بخشی از خلّاقیت آنان است.

نقش شما در این مسیر بسیار مهم است؛ قرار نیست به جای فرزندتان نقّاشی بکشید، کاردستی او را بسازید یا برای رسیدن به یک نتیجه زیباتر، کار او را اصلاح کنید. کافی است فرصت تجربه کردن را برایش فراهم کنید و با حوصله به ایده‌ها و توضیح‌هایش گوش دهید.

گاهی یک تکّه کاغذ، چند مداد رنگی، مقداری خمیر، چندبرگ، سنگ یا چوب می‌تواند شروع یک تجربه هنری باشد.

لازم نیست همیشه وسایل گران یا آماده در اختیار کودک قرار دهید. بسیاری از ایده‌های خلّاقانه از چیزهای ساده‌ای که در خانه و طبیعت پیدا می‌شوند، شکل می‌گیرند.

وقتی کودک کاری را به شما نشان می‌دهد، به جای پرسیدن «چرا این‌طوری کشیدی؟» یا «اینکه شبیه ... نیست»، از او درباره‌ی کارش بپرسید:

«درباره‌ی کارت برایم بگو.»

«چطور به این ایده رسیدی؟»

«کدام قسمت کارت را بیشتر دوست داری؟»

به او فرصت دهید انتخاب کند، اشتباه کند، دوباره امتحان کند و راه خود را پیدا کند.

در فعّالیت‌های مربوط به طبیعت نیز می‌توانید همراه کودک به حیاط، پارک یا فضای باز بروید و او را به دیدن و کشف کردن دعوت کنید؛ اما اجازه دهید کشف اصلی را خودش انجام دهد.

هدف این کتاب، تربیت هنرمند حرفه‌ای نیست؛ هدف آن است که کودک **با دقّت ببیند، با علاقه تجربه کند، با خیال خود بیندیشد و با اعتماد به نفس ایده‌هایش را بیان کند.**

شما با فراهم کردن فرصت و همراهی مهربانانه، یکی از مهم‌ترین همراهان این سفر هستید.

همکار گرامی

در آموزش «کتاب کار هنر و خلّاقیت»، شما بیش از آنکه انتقال‌دهنده‌ی مجموعه‌ای از اطّلاعات باشید، **فراهم‌کننده‌ی فرصت‌های تجربه، کشف و آفرینش** هستید.

این کتاب تلاش می‌کند کودک را از تماشای صرف، به دیدن و کشف کردن؛ از دریافت کردن،به تجربه کردن و از تقلید، به خلق کردن نزدیک کند. از این رو، فعّالیت‌های آن بر مشاهده تجربه ی حسی، بازی، حرکت، گفت‌وگو، خیال‌پردازی و آفرینش استوار است.

در بسیاری از فعّالیت‌ها ممکن است پاسخ یا محصول واحدی وجود نداشته باشد. اجازه دهید دانش‌آموزان راه‌های متفاوتی را امتحان کنند و نتیجه‌ی کارهایشان با یکدیگر متفاوت باشد. در اینجا، تفاوت آثار کودکان نشانه‌ی تفاوت نگاه‌ها و ایده‌های آنان است.

پیش از آغاز هر فعّالیت، فرصت دهید دانش‌آموز **ببیند، بشنود، لمس کند، مقایسه کند، سؤال بپرسد و کشف کند**. سپس او را به ساختن یا خلق کردن دعوت کنید. در پایان نیز زمانی برای دیدن و ارائه‌ی آثار و گفت‌وگو درباره‌ی تجربه‌ها در نظر بگیرید.

در گفت‌وگوهای هنری، بهتر است به جای قضاوت درباره‌ی زیبا یا زشت بودن اثر، کودک را به توضیح دادن درباره‌ی انتخاب‌ها و تجربه‌ی خودش دعوت کنید.

پرسش‌هایی مانند «چه دیدی؟»، «چه چیزی توجّهت را جلب کرد؟»، «چه ایده‌ای داشتی؟» و «درباره‌ی کارت برای ما بگو» می‌توانند گفت‌وگو را آغاز کنند.

در فعّالیت‌های هنری، **فرایند یادگیری کودک از نتیجه نهایی مهم‌تر است**. بنابراین بهتر است از الگوهای یکسان، واداشتن همه‌ی کودکان به تولید آثار مشابه و اصلاح مستقیم کار آنان پرهیز شود.

کتاب، تنها یکی از منابع یادگیری است. شما می‌توانید با توجّه به ویژگی‌های دانش‌آموزان، امکانات مدرسه، محیط پیرامون و فرهنگ بومی، فعّالیت‌ها را گسترش دهید یا شیوه‌ی اجرای آنها را تغییر دهید؛ به شرط آنکه فرصت مشاهده، تجربه، خلق و گفت‌وگوی هنری برای کودک حفظ شود.

طبیعت، محیط مدرسه، خانواده و فرهنگ ملّی یا محلّی نیز می‌توانند به کلاس هنر وارد شوند. یک برگ، یک سنگ، یک نقش روی دیوار، لباس محلّی، یک قصّه، یک بازی یا یک بنای قدیمی می‌تواند بهانه‌ای برای دیدن، اندیشیدن و آفرینش باشد.

شما قرار نیست به دانش آموز بگویید چه چیزی بسازد؛ کمک کنید خودش ببیند، فکر کند، تجربه کند و راهی برای نشان دادن ایده‌اش پیدا کند.

در این مسیر، شاید مهم‌ترین کاری که می‌توانیم انجام دهیم این باشد که به کودک فرصت دهیم بگوید:

«این ایده‌ی خودم بود.»

دوست کاوشگر من

در این کتاب قرار است ما با هم به یک سفر جالب برویم؛ سفری برای دیدن، شنیدن، لمس کردن، کشف کردن و ساختن.
دراین سفر، لازم نیست همیشه یک پاسخ درست داشته باشیم.
قرار نیست همه مثل هم نقّاشی بکشند، چیزی بسازند یا یک کار را به یک شکل انجام دهند.
هرکدام از ما می‌توانیم چیزها را جور دیگری ببینیم و ایده‌های خودمان را داشته باشیم.
گاهی با هم به طبیعت نگاه می‌کنیم و چیزهایی را می‌بینیم که شاید تا امروز به آن‌ها دقّت نکرده باشیم. به صدای باد و باران گوش می‌دهیم، شکل برگ‌ها را نگاه می‌کنیم، رنگ‌ها و نقش‌های طبیعت را پیدا می‌کنیم و با دست‌هایمان چیزهای تازه می‌سازیم.
گاهی به سراغ داستان‌ها، نقش‌ها، لباس‌ها، بناها، هنرها و یادگاری‌های زیبای سرزمینمان می‌رویم و با بخشی از فرهنگ و هنر ایران آشنا می‌شویم.
گاهی هم بازی می‌کنیم، خیال‌پردازی می‌کنیم و از خودمان می‌پرسیم: «اگر من بخواهم این را جور دیگری بسازم، چه می شود ؟ »
در این کتاب، مهم‌تر از اینکه چه چیزی می‌سازید، این است که **خودتان فکر کنید، تجربه کنید و ایده‌ای از خودتان داشته باشید.**
پس خودتان را آماده کنید. **بیایید با هم ببینیم، کشف کنیم، بازی کنیم و بیافرینیم.**

فهرست

درس ۱: حس‌های من در طبیعت	۸
درس ۲: نقطه‌ها و خط‌ها چه می‌گویند؟	۱۲
درس ۳: الگوهای پنهان اطراف من	۱۶
درس ۴: رنگ‌ها چطور با یکدیگر دوست می‌شوند؟	۲۰
درس ۵: طبیعت زیبا	۲۴
درس ۶: اوّلین چیزی که می‌بینیم	۲۸
درس ۷: کشف زیبایی‌ها	۳۲
درس ۸: داستان‌های شهر من	۳۶
درس ۹: دنیای سبز من	۴۰
درس ۱۰: احساس من، احساس تو	۴۴
درس ۱۱: طبیعت در خیال من	۴۸
درس ۱۲: تمیز، مرتّب، هنرمند	۵۲
درس ۱۳: خاطره‌ای که یادم ماند	۵۶
درس ۱۴: اگر عوضش کنم چی میشه؟	۶۰
درس ۱۵: نقطه و خط در اطراف ما	۶۴
درس ۱۶: راز ساختن یک اثر هنری	۶۸
درس ۱۷: فکر می‌کنم و بعد جواب می‌دهم	۷۲
درس ۱۸: دوست من طبیعت	۷۶
درس ۱۹: با هم بازی می‌کنیم، با هم یاد می‌گیریم	۸۰
فعّالیت پایانی: قصّه بگویم	۸۴

درس ۱ حس‌های من در طبیعت

● با دقّت به تصویر بالا نگاه کنید. چه چیزهایی را می‌بینید؟ چه چیزهایی را می‌شنوید؟
اگر شما در این تصویر بودید، با دست‌هایتان چه چیزهایی را می‌توانستید لمس کنید؟ چه بوهایی را می توانستید ببویید؟ اگر چیزی برای خوردن داشتید، چه مزه‌ای را می‌توانستید بچشید؟
حالا تجربه‌هایتان را بنویسید:

می‌بینم: .....

می‌شنوم: .....

لمس می‌کنم: .....

می‌بویَم: .....

می‌چِشَم: .....

یکی از حس‌هایتان را انتخاب کنید و درباره‌ی آن یک جمله بنویسید.
مثلاً: «صدای آب را می‌شنوم و آرام می‌شوم».

● با استفاده از عناصری که از طبیعت جمع کرده‌اید، نام خود را مانند نمونه‌های زیر درست کنید.

● اسم‌های زیر به شکل‌های گوناگون نوشته شده است، شما هم اسم خودتان را به شکلی که دوست دارید بنویسید و آن را نقّاشی کنید.

به این تصاویر نگاه کنید و با استفاده از چیزهایی که در طبیعت پیدا کردید، کاردستی خود را درست کنید.

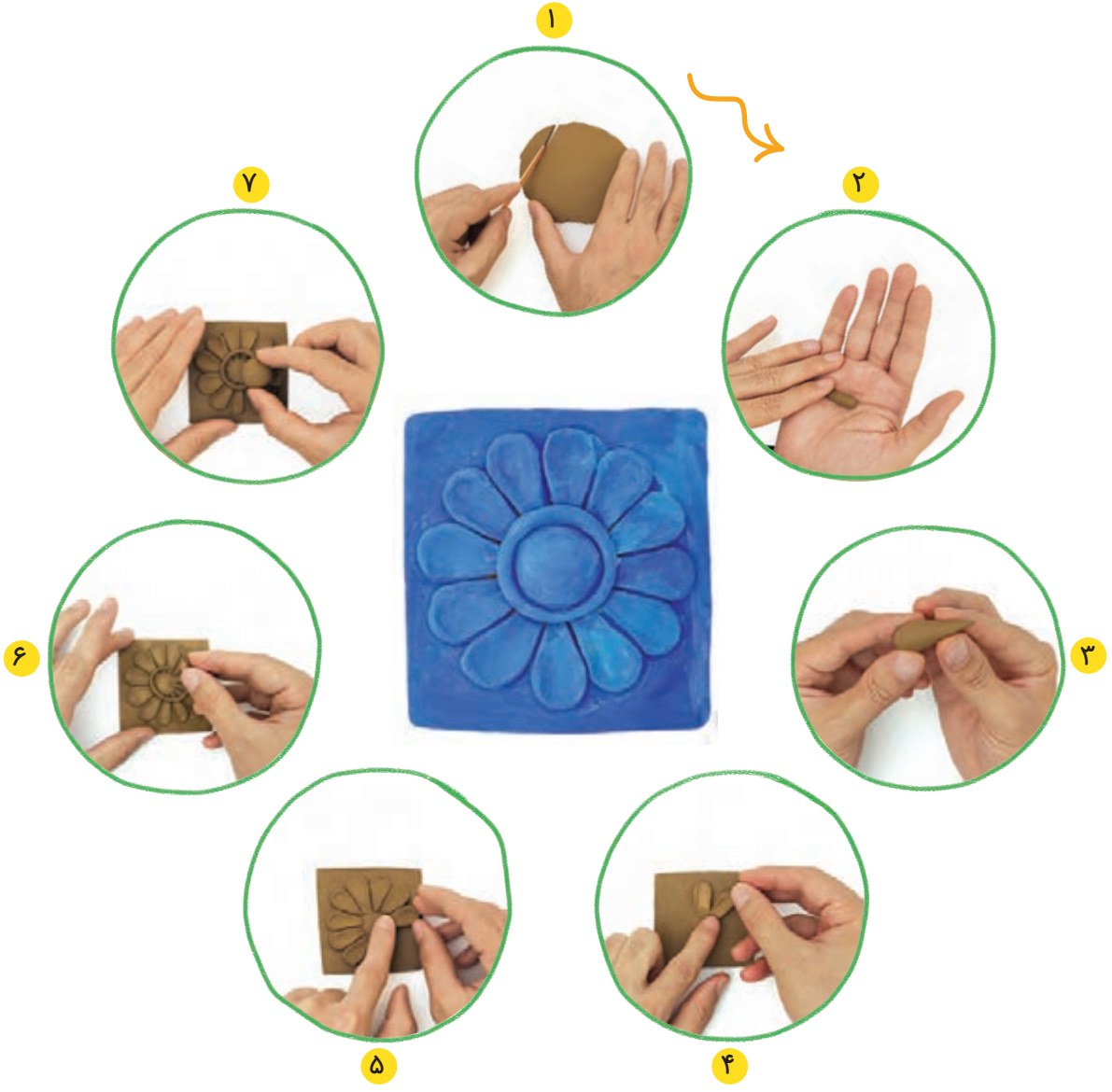

این نقش برجسته با الهام از گل نیلوفرآبی (لوتوس) در تخت جمشید ساخته شده است. شما هم مانند مراحل زیر آن را بسازید سپس رنگ‌آمیزی کنید.

درس ۲ نقطه‌ها و خط‌ها چه می‌گویند؟

تصویرگر: غلامعلی مکتبی

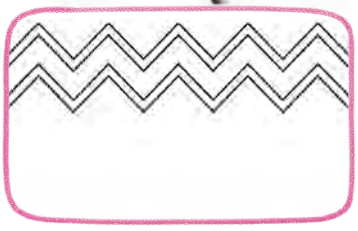
● به نقّاشی بالا نگاه کنید. انواع نقطه و خط‌ها را پیدا کنید، سپس قصّه‌ی آن را بنویسید.

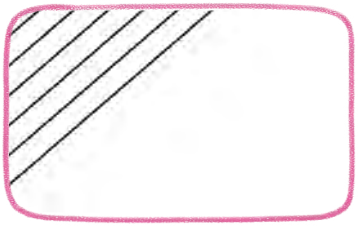
● به این حیوانات نگاه کنید. در بدن آن‌ها چه نقطه‌ها و خط‌هایی می‌بینید؟ در هر یک از کادرهای زیر، نقطه یا خطّی را که می‌بینید ادامه دهید و آن را کامل کنید. سپس در نقّاشی گورخر و پلنگ، با استفاده از انواع نقطه و خط، قسمت‌های خالی بدن آن‌ها را کامل کنید.

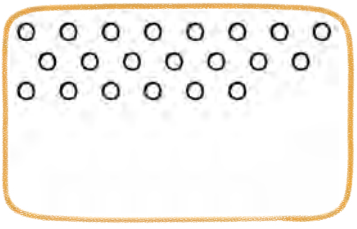

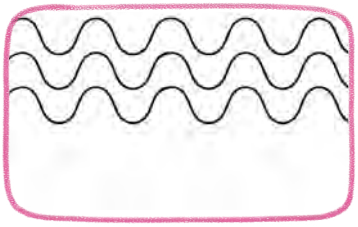

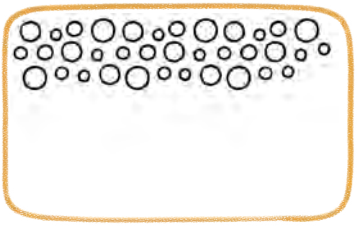

با استفاده از نقطه و خط، گربه‌ی مورد نظر را نقّاشی و نام گذاری کنید.

یک گربه راه راه به اسم ببری

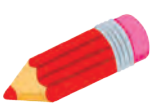

یک گربه با خط‌های منحنی به اسم اَبری

یک گربه با نقطه‌های کوچک و بزرگ به اسم:

یک گربه با خط‌های مختلف به اسم:

به وسایلتان نگاه کنید و آن ها را در کادرهای زیر نقّاشی و اسمی برای آن بسازید.

نقّاشی	اسم
	مداد گلی راه‌راه

نقّاشی	اسم
	ماشین سبز خال‌خالی

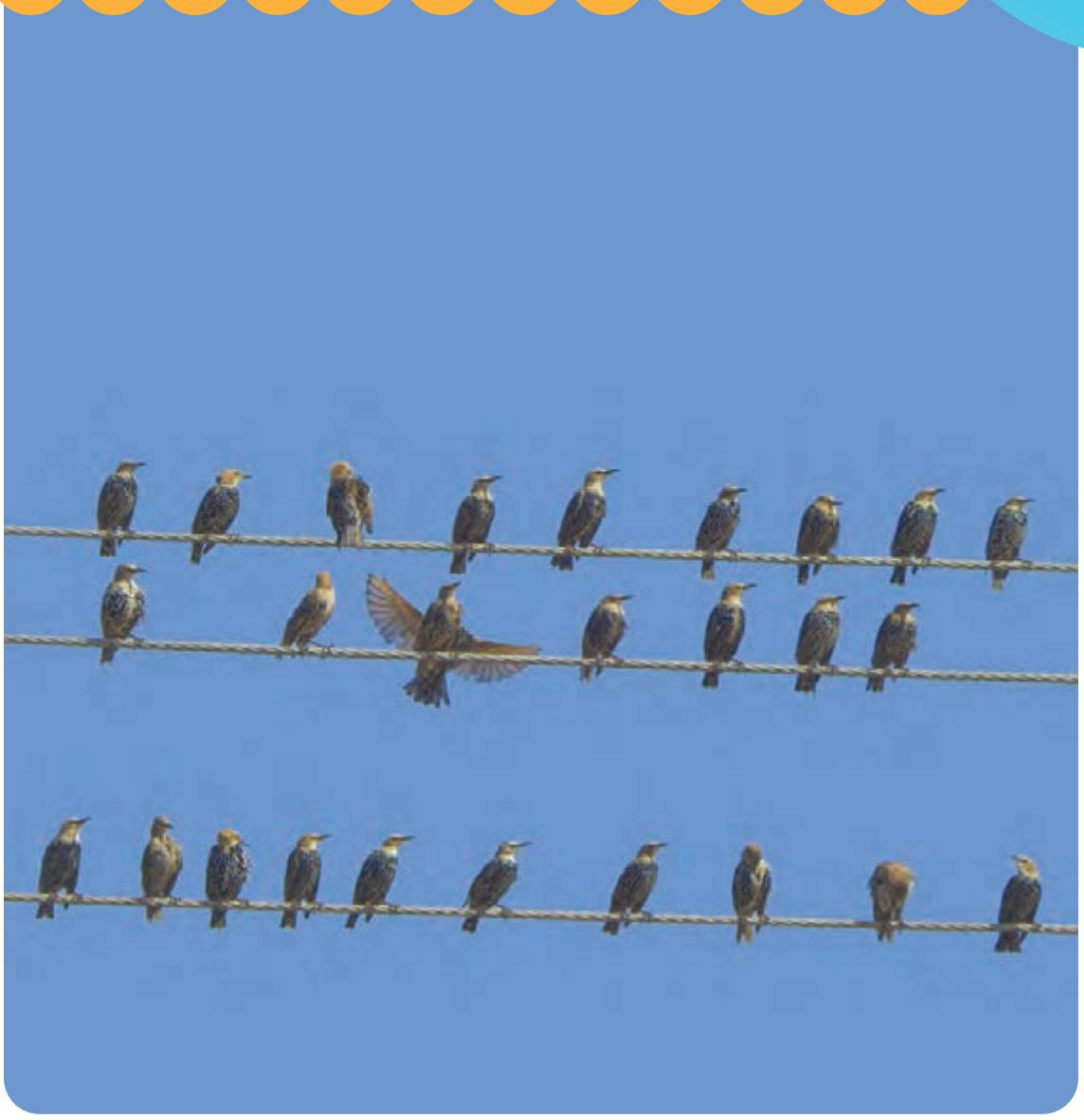

گلیم با نقش گیاهی، حیوانی و انسانی
مربوط به آذربایجان (دشت مغان)

تصویر زیر را کامل و رنگ کنید و یکی از نقش‌های گلیم را انتخاب و روی خطوط شطرنجی بکشید و آن را رنگ‌آمیزی کنید.

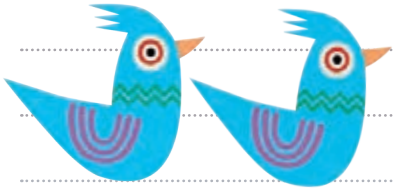

درس ۳ الگوهای پنهان اطراف من

عکّاس: ساناز مصطفی‌زاده

● به عکس بالا نگاه کنید. چه چیزهایی در آن تکرار شده است؟ نام آن ها را بنویسید.

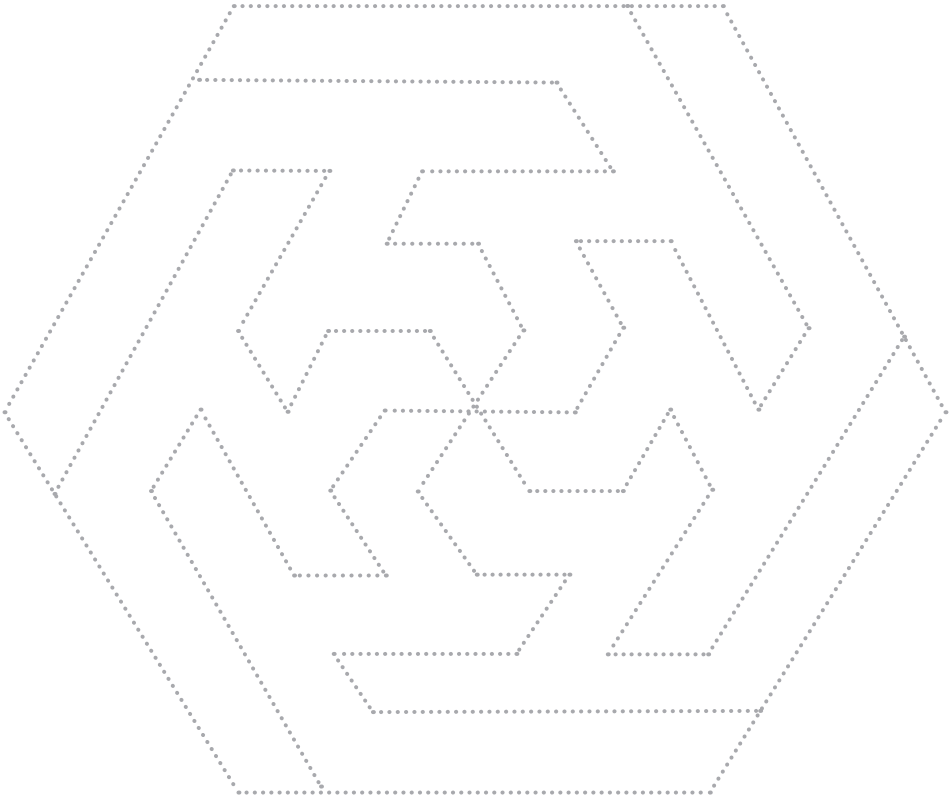

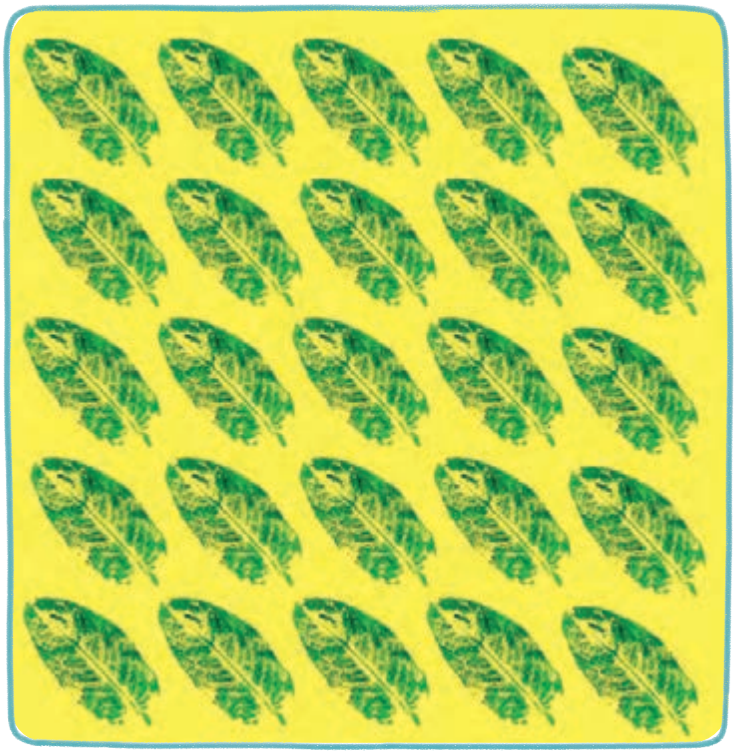
کاشی‌کاری

حرم امام رضا(علیه‌السّلام)

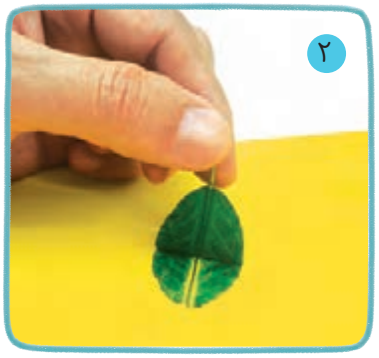
در مشهد مقدّس

● در تصویر زیر کلمه **علی**(علیه‌السّلام) تکرار شده است. آن را با دو رنگ مختلف رنگ‌آمیزی کنید.

به برگ‌هایی که در طبیعت است، نگاه کنید. سپس یکی را انتخاب و به عنوان مُهر روی کاغذتان چاپ و آن را تکرار کنید.

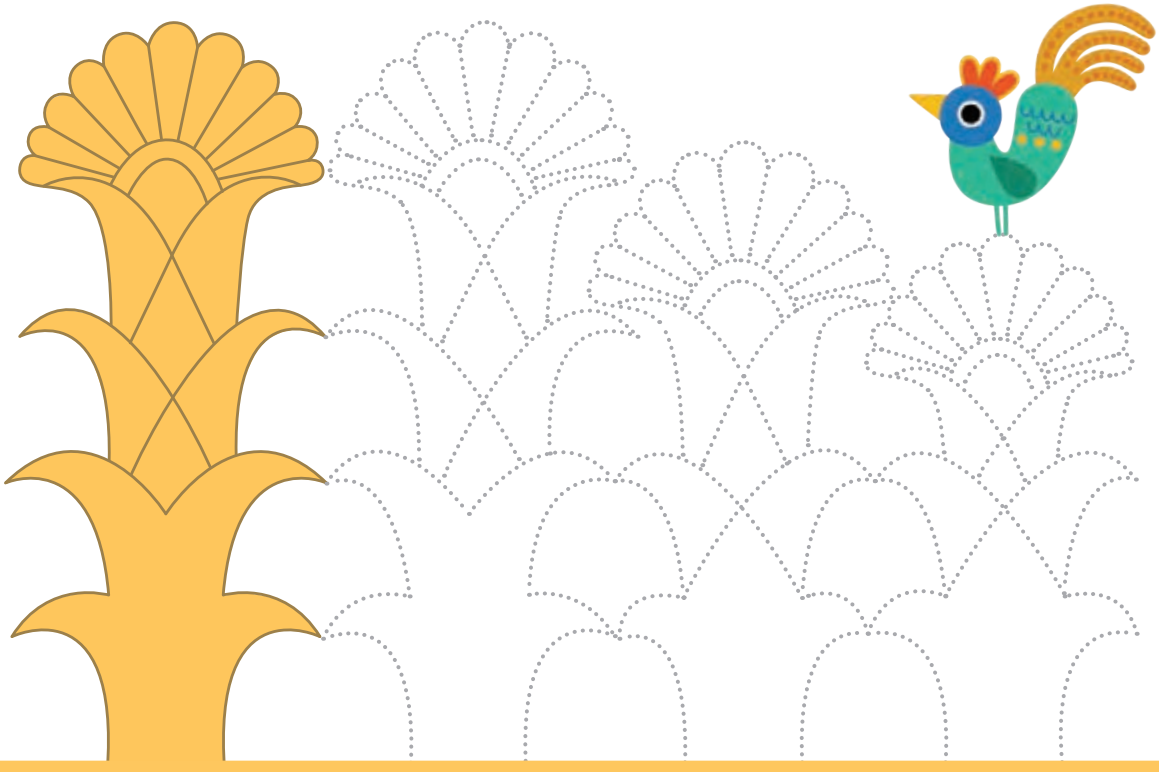

به نقش برجسته‌ی بالا که متعلّق به تخت جمشید است نگاه کنید و گل‌های نیلوفرآبی (لوتوس) را که در کادر پایین مشخّص شده است، کامل و رنگ کنید.

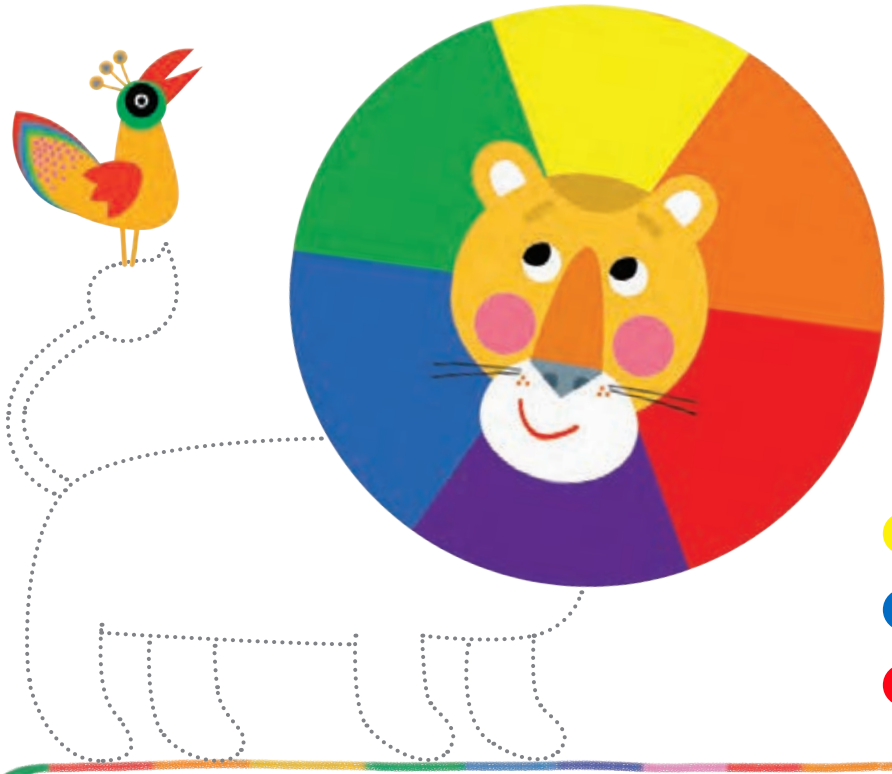
درس ۴

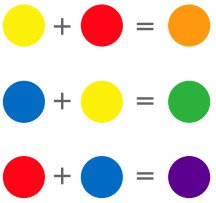
رنگ‌ها چطور با یکدیگر دوست می‌شوند

نقّاش: واسیلی کاندینسکی

● به نقّاشی بالا نگاه کنید. چه رنگ‌هایی می‌بینید؟ نام رنگ‌ها را بگویید. احساستان را بنویسید.

به دایره‌ی رنگی بالا نگاه کنید. سپس با استفاده از ترکیب رنگ‌ها در کادر زیر نقّاشی بکشید.

مانند نمونه‌های زیر با میوه‌ها وخوراکی‌های رنگی، کاردستی درست کنید.

رنگ‌های سنّتی ایران در گذشته بیشتر از طبیعت ساخته می شدند. مانند: گیاه، خاک، سنگ، فلز
موّاد خوراکی و... در زیر چند نمونه از رنگ‌های سنّتی در ایران را می بینید.

پوست پیاز　　کلم قرمز　　پودر زردچوبه

مانند نمونه‌های بالا تخم‌مرغ رنگی درست کنید.

درس ۵ طبیعت زیبا

تصویرگر: عاطفه ملکی‌جو

● به تصویر بالا که بخشی از طبیعت است، نگاه کنید. احساستان را در مورد آن بنویسید.

● به طبیعت اطراف خود نگاه کنید. بخشی از آن را که به نظرتان زیبا می‌رسد نقّاشی کنید. سپس قصّه‌ای برای آن بگویید.

مانند تصاویر بالا، شکل‌های جدیدی را در عکس پایین پیدا و نقّاشی کنید.

این نقّاشی گل و مرغ با برداشت از طبیعت نقّاشی شده است. شما هم گل و مرغ خودتان را بکشید.

درویش قاب‌آینه ● نقّاش باشی آقا زمان ● اواخر دوره ی زند و اوایل دوره ی قاجار

درس ۶ اوّلین چیزی که می‌بینیم

نقّاش: پُل سزان

● به نقّاشی بالا نگاه کنید. در اوّلین نگاه چه می‌بینید؟ اگر بخواهید اسمی برای این نقّاشی زیبا انتخاب کنید آن چیست؟

مانند نقّاشی پایین به دلخواه چند میوه را انتخاب کنید و نقّاشی آن را بکشید.

نقّاش: پُل سزان

با عناصری که از طبیعت جمع کردید، کاردستی خودتان را درست کنید.

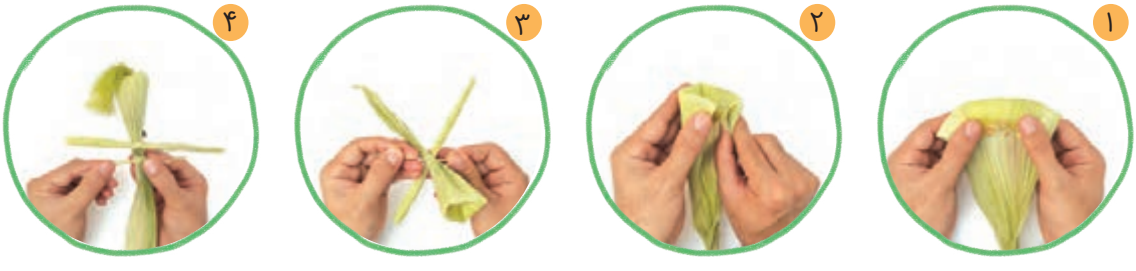

وَرزا مُشته:

عروسکی در گیلان

مردم با آخرین خوشه‌ی برنج یک عروسک درست می‌کردند. آن را در خانه آویزان می‌کردند تا نشانه‌ی برکت و فراوانی باشد.

عروسک بالا از پوست بلال ساخته شده است. شما هم با هر نوع گیاه و یا شاخه‌ی خشکیده درختان عروسک زیبایی درست کنید.

درس ۷

کشف زیبایی‌ها

عکّاس: امیر صادقی

به عکس بالا نگاه کنید. چه رنگ‌هایی می‌بینید؟
چه چیزی این تصویر را زیبا کرده است؟

● با توجه به تصاویر زیر، شما هم از طبیعت اطراف خودتان نقّاشی بکشید و بعد رنگ‌آمیزی کنید.

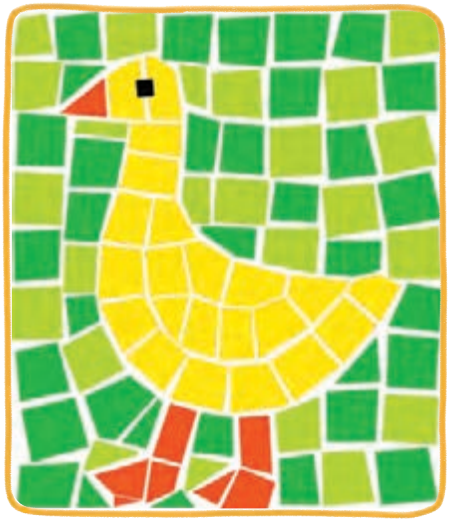

موزاییک کاری دوره‌ی ساسانی
کاخ شاپور، فارس

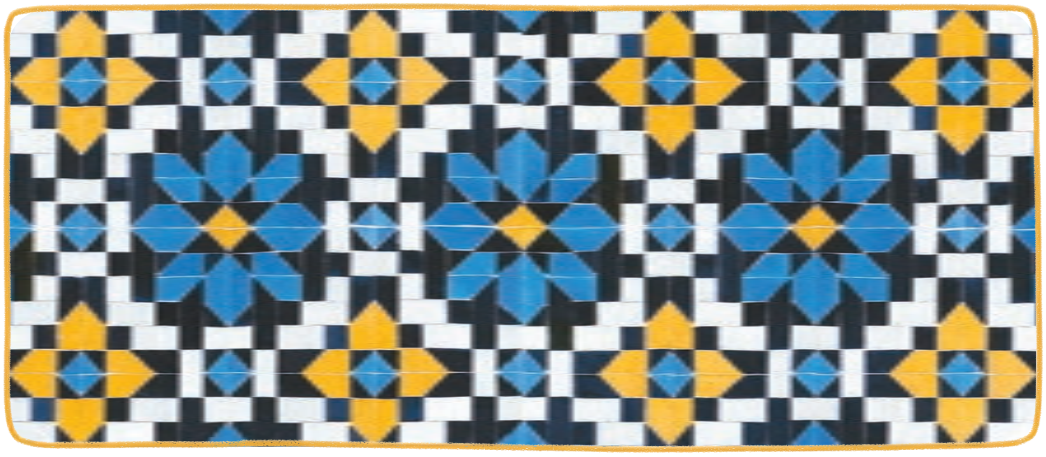
کاغذهای رنگی را به شکل مربّع‌های کوچک بِبُرّید، سپس با کنار هم گذاشتن و چسباندن آن‌ها تصویر مورد نظر خود را به شیوه‌ی موزاییک کاری درست کنید.

به کاشی‌کاری زیر نگاه کنید. یک بخش از آن را انتخاب کنید و با مواد دلخواه آن را بسازید.

کاشی‌کاری

امامزاده سلطان‌علی

کاشان، مشهد اردهال

یک صفحه از کتاب کلیله و دمنه

تصویر بالا مربوط به داستان خرگوش و شیر کتاب کلیله و دمنه است. با کمک بزرگ‌ترهایتان یا معلّمتان این داستان یا داستان‌های دیگری را از کلیله و دمنه انتخاب کنید و خلاصه‌ی آن را بنویسید.

● این تصویر صحنه‌ای از بازار قدیم است، شما هم بخشی از بازار شهر و یا روستای خودتان را نقّاشی کنید.

نام کتاب: خانه حاج رحیم آقا کجاست؟ ● تصویرگر: پرویز کلانتری

شعر زیر را بخوانید، سپس نقّاشی آن را بکشید.

میهن من

آب و هواتو دوست دارم
پرنده‌ها تو دوست دارم
دیدنی و قشنگی تو
سر تا به پا تو دوست دارم
حرف تو از صلح و صفاست
صلح و صفا تو دوست دارم
مهر تو در سینه‌ی ماست
مهر و وفا تو دوست دارم

شاعر: اسدالله شعبانی

پیش از تاریخ، جیرفت کرمان

تصویر بالا برگرفته از داستان قدیمی **بز و درخت** است. این تصویر گفت‌وگوی درختی به نام **آسوریک** و یک **بز** را نشان می‌دهد. شما هم اگر از بزرگ‌ترهایتان داستان یا افسانه‌ای را شنیده‌اید، بنویسید. بعد هم آن را نقّاشی کنید.

درس ۹ دنیای سبز من

باغ شاهزاده کرمان • عکّاس: حمید صادقی

• چه زیبایی‌هایی در این باغ زیبا می‌بینید؟ نام ببرید.
دوست دارید باغ خیالی شما چه چیزهایی داشته باشد؟

.....

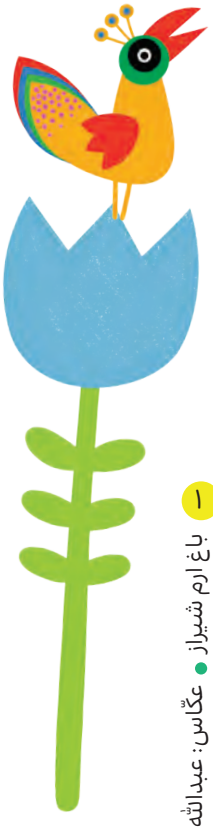
.....

.....

.....

.....

● تصویر ۱ باغ ایرانی و تصویر ۲ باغ ژاپنی است.
چه شباهت و تفاوتی بین این دو عکس وجود دارد؟ نام ببرید.

۱ باغ ارم شیراز ● عکّاس: عبدالله فیروزی

۲ باغ ژاپنی ● عکّاس: ساناز مصطفی‌زاده

۱

۲

۳

مانند نمونه با هر وسیله‌ای که دارید یک درخت زیبا بسازید و آن را رنگ‌آمیزی و یا تکّه چسبانی کنید.

تصویر زیر یک قالی با طرح گیاه و درخت است. شما هم در کادر زیر فرش خودتان را با استفاده از درخت و گیاه و گل نقّاشی کنید.

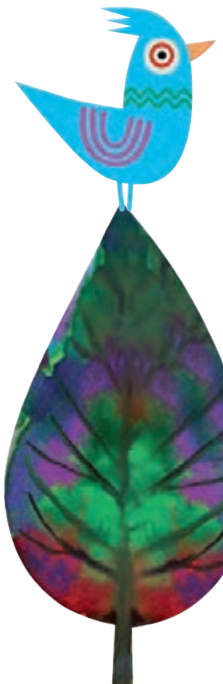

درس ۱۰

احساس من، احساس تو

تصویرگر: علی خدایی

● با دیدن این نقّاشی چه احساسی دارید؟

● هر یک از نشانه‌های بالا را زیر تصویر مناسب نقّاشی کنید و بگویید چه احساسی را نشان می‌دهد.

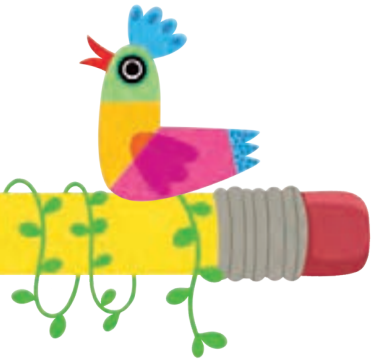

شعر زیر را بخوانید، سپس نقّاشی آن را بکشید.

احوال‌پرسی

پروانه از گل
احوال پرسید

گل گفت: خوبم!
پروانه خندید

گل بازتر شد
با ناز خوابید

پروانه دورش
آرام رقصید

شاعر: محمود کیانوش

دوتوک

عروسک بومی روستای تاجمیر در خراسان جنوبی که به ثبت ملّی رسیده است.

این عروسک با لباس‌ها و نقش‌های زیبایش، بخشی از فرهنگ و هنر مردم این منطقه را نشان می‌دهد.

عروسک‌های زیر با دستمال کاغذی و چوب بستنی ساخته شده‌اند. شما هم عروسک خودتان را بسازید و احساس دلخواهتان را روی صورت آن نقّاشی کنید.

درس ۱۱ طبیعت در خیال من

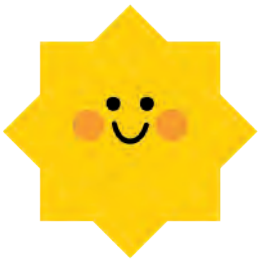

تصویرگر: رویا بیژنی

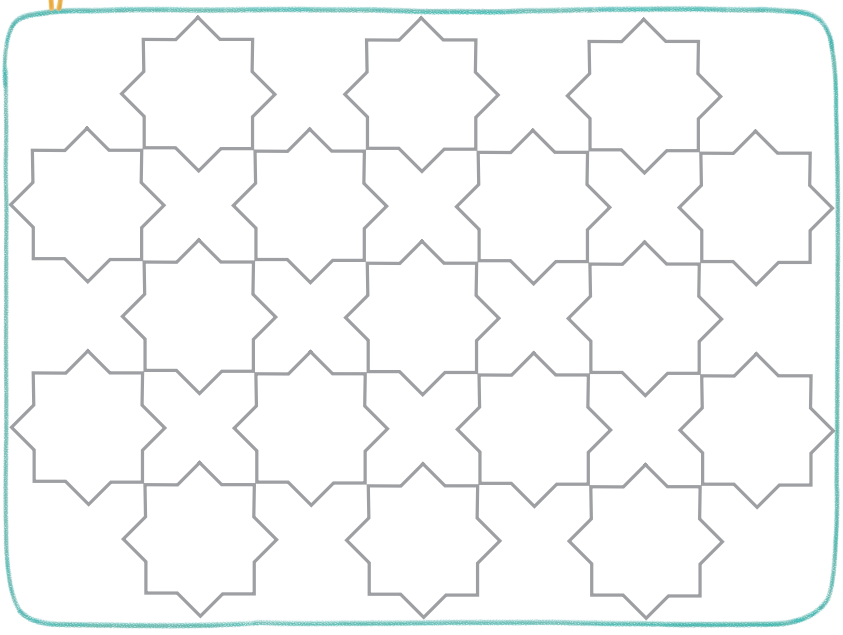
● در نقّاشی بالا چه رنگ و شکل‌هایی از طبیعت می‌بینید؟ چه چیزی این تصویر را زیبا کرده است؟

● نقش خورشید و ستاره را به دلخواه خود رنگ کنید.

با مواد طبیعی و در دسترس، حیوان مورد علاقه‌ی خودتان را بسازید.

این ابرهای نگارگری با الهام از طبیعت نقّاشی شده‌اند. شما هم ابر زیبای خودتان را بکشید.

بخشی از شاهنامه‌ی
شاه طهماسبی

بخشی از نگاره‌ی
گرفتن رستم رخش
شاهنامه‌ی قرچغای خان

درس ۱۲

تمیز • مرتّب • هنرمند

تصویرگر: شیرین شیخی

• به این تصاویر که با خمیر درست شده است، نگاه کنید. سپس داستان آن را بنویسید.

مجسّمه‌های شهر شهداد کرمان

موزه‌ی ایران باستان

● صورتک‌های بالا را ببینید، سپس مانند نمونه‌های پایین با گلِ رُس و خمیر صورتک‌های خودتان را بسازید.

این تصویرها با بریدن و کنار هم چسباندن تکّه‌های کاغذ با دست و قیچی (تکّه‌چسبانی) ساخته شده‌اند.
شما هم مانند آن‌ها تکّه‌چسبانی کنید.

گرازِ گِلی

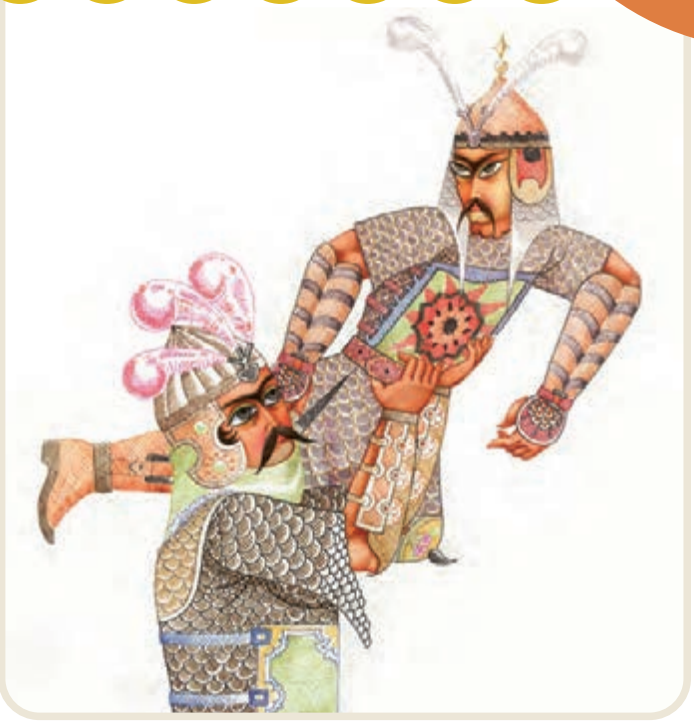
دوران پیش از تاریخ، تپّه‌ی سراب

● به تصویر بالا نگاه کنید. شما هم با گِل یا خمیر مجسّمه‌ی مورد علاقه‌ی خودتان را بسازید.

درس ۱۳ خاطره‌ای که یادم ماند

نام کتاب: عبدالرزاق پهلوان • تصویرگر: علی‌اکبر صادقی

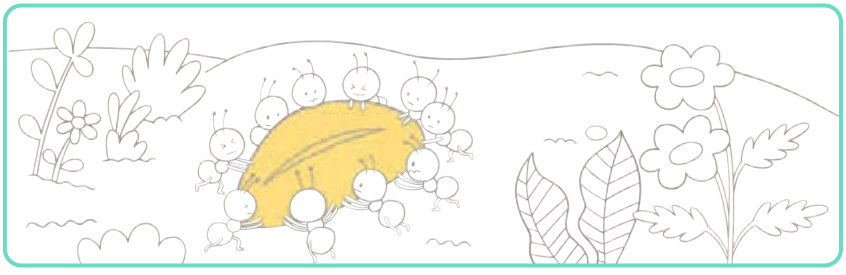
• به دو تصویر بالا نگاه کنید و داستانی برای آن تعریف کنید.

● خاطره‌ای را که دوست دارید، تعریف کنید و نقّاشی آن را بکشید.

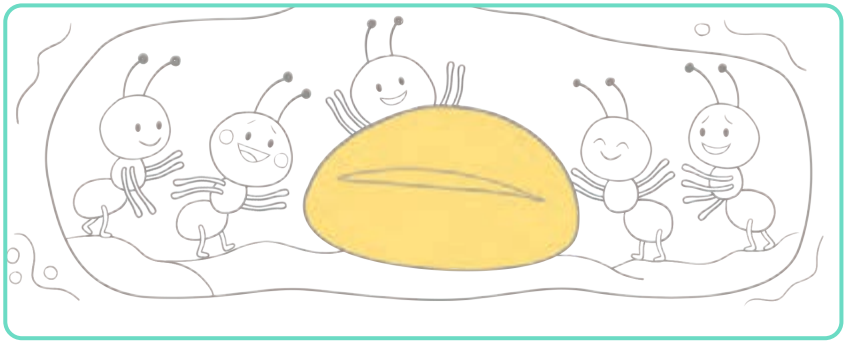
به این تصاویر نگاه کنید و داستان آن را بگویید.

تکَم عروسکی به شکل بز

در روزهای نزدیک به نوروز در مناطق آذربایجان با حرکت دادن عروسک و خواندن شعر آمدن بهار را جشن می‌گیرند.

مانند نمونه عروسک تَکَم خودتان را بسازید.

درس ۱۴ اگر عوضش کنم چی میشه؟

تصویرگر: علی خدایی

● این اشکال با چه وسیله‌ای ساخته شده‌اند؟ داستان آن را بنویسید.

.....

.....

.....

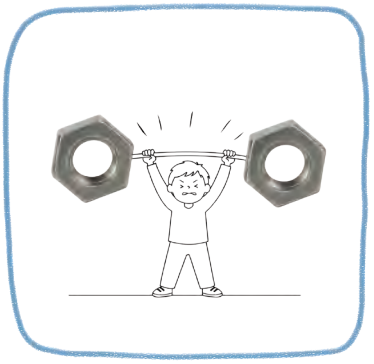
.....

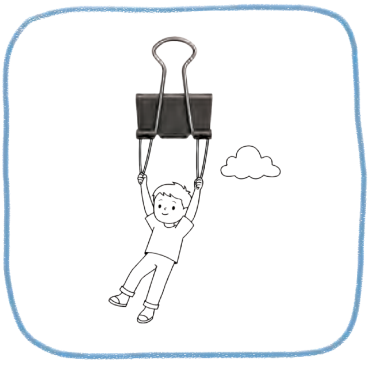
.....

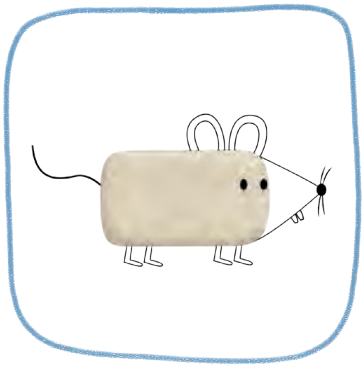

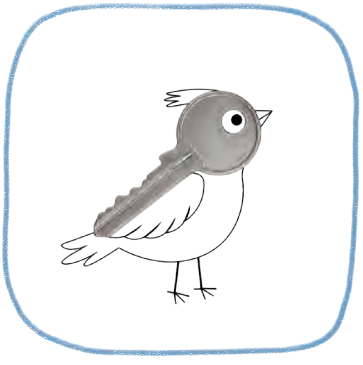
به وسایلتان نگاه کنید و با استفاده از آن‌ها یک نقّاشی خلّاقانه بکشید.

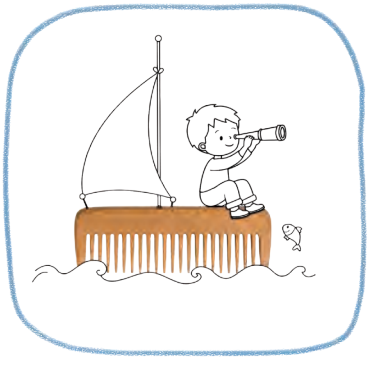

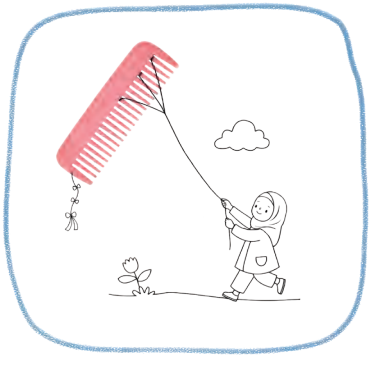

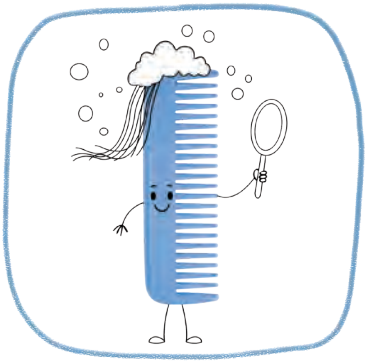

به تصاویر زیر که از ترکیب دو وسیله تشکیل شده است نگاه کنید و نامی برای آن‌ها بسازید.

کوله + صندلی = کول‌صندلی

چراغ + کتاب = چراغ‌تاب

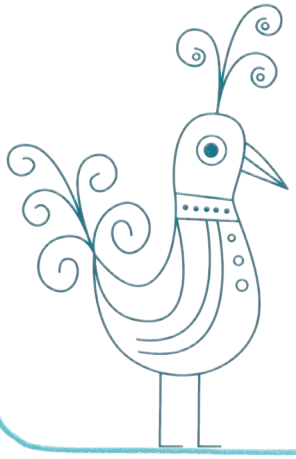

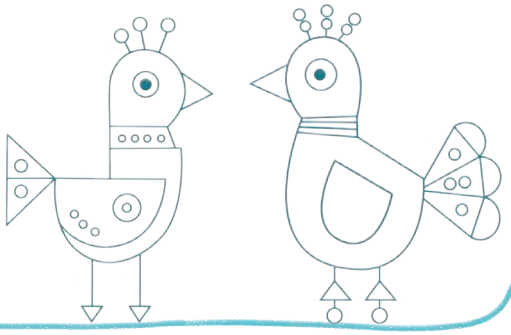

کاشی‌کاری خانه موزه‌ی مقدم ● تهران

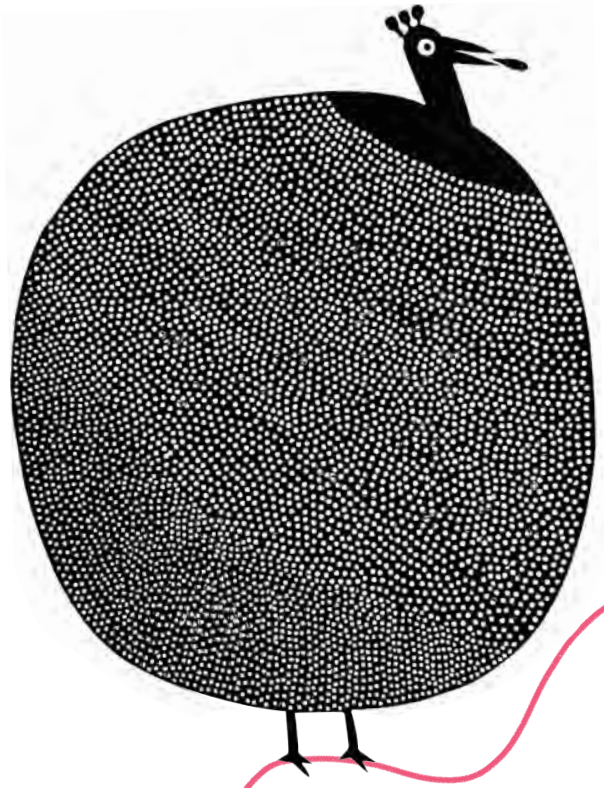

پرنده‌ی خیالی خودتان را نقّاشی کنید.

درس ۱۵ نقطه و خط در اطراف ما

تصویرگر: امیر مفتون

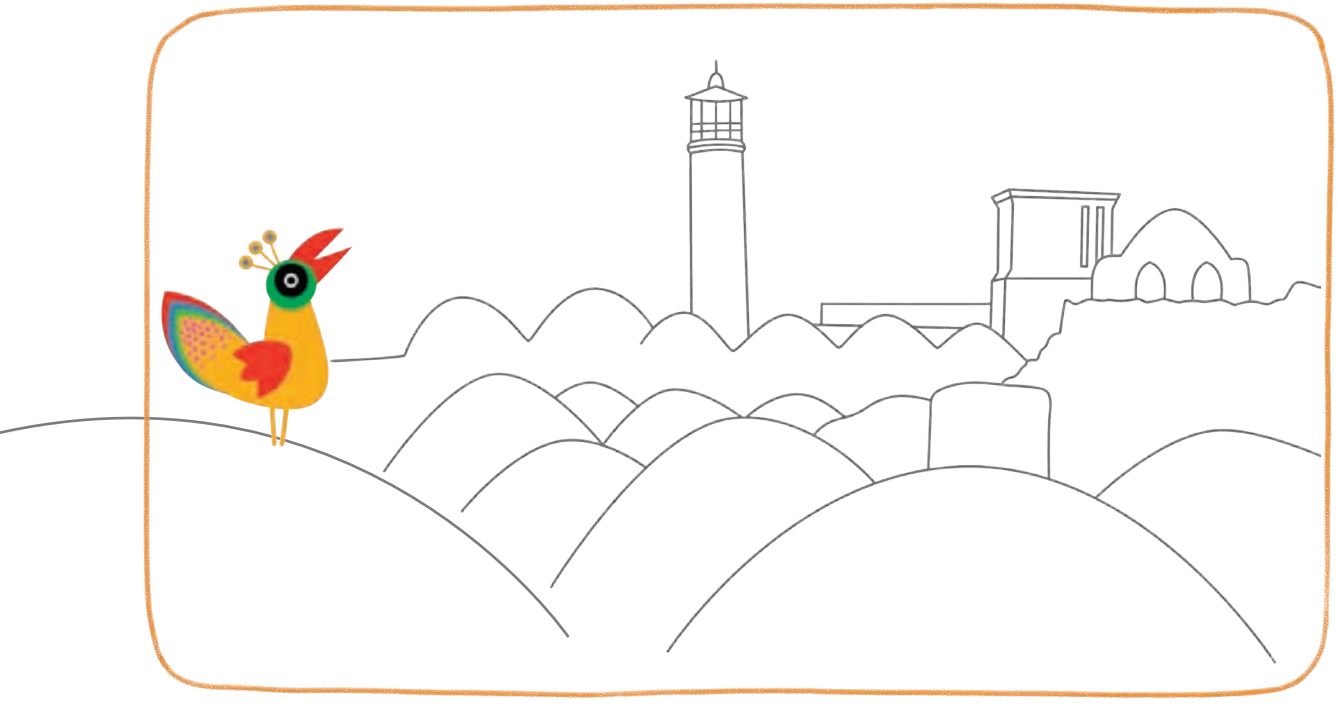

● با توجّه به نقطه و خط برای تصاویر بالا اسمی را بنویسید.

یزد ● عکّاس: امیر صادقی

● تصویر زیر با استفاده از انواع خطوط نقّاشی شده است، بخشی از آن را با استفاده از خطوط کامل کنید. سپس به اطرافتان نگاه کنید و با استفاده از خطوط آن را بکشید.

به صدای رعد و برق گوش کنید. انگار آسمان خیلی عصبانی است!
وقتی آسمان فریاد می‌زند، چه رنگ‌هایی به ذهنت می‌آید؟
رعد و برق مثل چه خطّی روی آسمان می‌افتد؟
شما آسمانی را نقّاشی کنید که در آن رعد و برق با انواع خطوط وجود دارد.

جام هفت هزار ساله‌ی شوش
با تزییناتی از نقوش هندسی

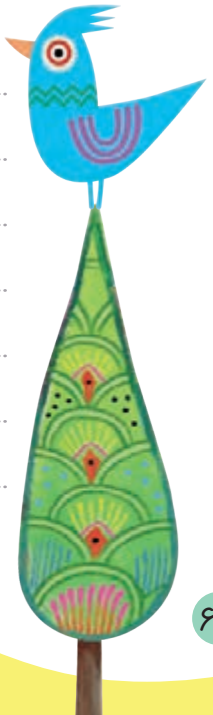
ظرف پایین را با انواع خطوط نقّاشی کنید.

درس ۱۶ راز ساختن یک اثر هنری

تصویرگر: راشین خیریه

● به تصویر بالا نگاه کنید. چه جزئیاتی می‌بینید؟
از چه رنگ‌هایی استفاده شده است؟ احساستان را درباره‌ی آن بگویید.

تصویرگر: مجید ذاکری

● در تصویر بالا چه جزئیاتی می بینید؟ از چه رنگ‌هایی استفاده شده است؟ احساستان را درباره‌ی آن بگویید.

.....

.....

.....

تصویرگر: آمنه پورخلیل

● این دو تصویر با تکنیک دوخت روی پارچه انجام شده است.
چه جزئیاتی می‌بینید؟
از چه رنگ‌هایی استفاده شده است؟
احساستان را درباره‌ی آن بگویید.

گبه عشایری • عکّاس: امیر صادقی

• تصویر بالا یک گبه از دست بافته‌های سنّتی ایران را نشان می‌دهد. چه جزئیاتی می‌بینید؟ از چه رنگ‌هایی استفاده شده است؟ احساستان را درباره‌ی آن بگویید.

درس ۱۷ فکر می‌کنم و بعد جواب می‌دهم

نمایش سایه • مهمان‌های ناخوانده • ابوالفضل قربانی

- داستان مهمان ناخوانده را تعریف کنید و نقش خود را به عنوان یکی از مهمان‌های ناخوانده بازی کنید.

● با کمک یک منبع نور مانند چراغ قوّه روی سطح سفید شکل دلخواه خود را بسازید.

گفت‌وگوی دوستانه

در یک جنگل سبز گربه، مار، ببر، قورباغه و کلاغ نزدیک هم زندگی می‌کردند.
صبح‌ها، گربه‌ی سحرخیز زودتر از همه بیدار می‌شد و میومیوکنان می‌گفت:

«سلام سلام، میو میو! منم گربه‌ی کوچک!»

ببر که هنوز خوابش می‌آمد، با صدای کلفتش غر می‌زد:

«چه خبر است؟ این‌قدر زود بیدار شدی؟!»

مار از سوراخش بیرون می‌آمد و فیس‌فیس‌کنان می‌گفت:

«هیس! ساکت باش گربه جان!»

قورباغه هم از کنار برکه، قورقورکنان می‌گفت:

«قورقور! صبح شده، الان وقت خواب نیست؟!»

آخر از همه، کلاغ می‌رسید و قارقارکنان می‌گفت:

«قارقار! صبح شده! وقت بیدار شدن است!»

بالاخره همه بیدار شدند و هرکدام دنبال کار خودشان رفتند.

حالا به صدای این پنج دوست فکر کنید. به نظر شما صدای کدام یک نازک، کلفت، نرم یا خشن است؟ کدام یک آرام حرف می‌زند و کدام یک بلند؟ هر کدام را با صدای خودش معرّفی کنید و قصّه را ادامه دهید.

خیمه شب‌بازی:

یکی از نمایش‌های سنّتی ایران است که شامل خیمه، عروسک، مرشد و نوازنده است.

در این نمایش، عروسک‌ها درون یک خیمه حرکت می‌کنند. مرشد داستان را تعریف می‌کند و نوازنده هم می‌نوازد.

تصویرگر: شادی هاشمی

قصّه‌ی دوستانه‌ی صفحه‌ی قبل را به صورت نمایش اجرا کنید.

درس ۱۸ دوست من طبیعت

تصویرگر: بابک قراگوزلو

● در تصویر بالا از چه دور ریختنی‌هایی استفاده شده است؟ آن‌ها را نام ببرید.

.....

.....

.....

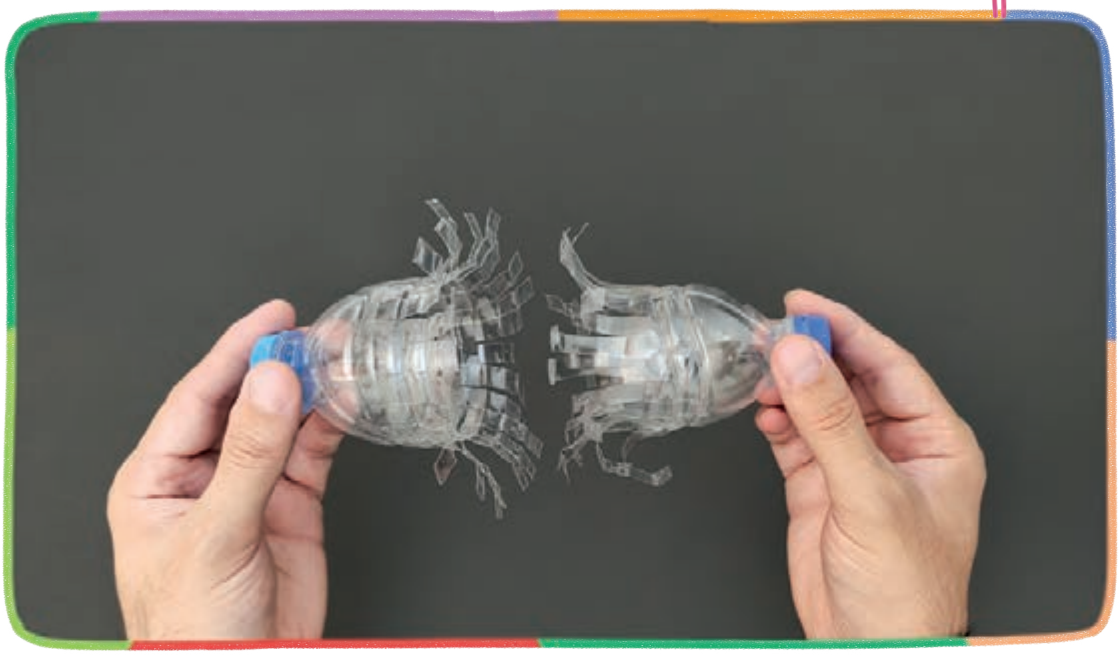
.....

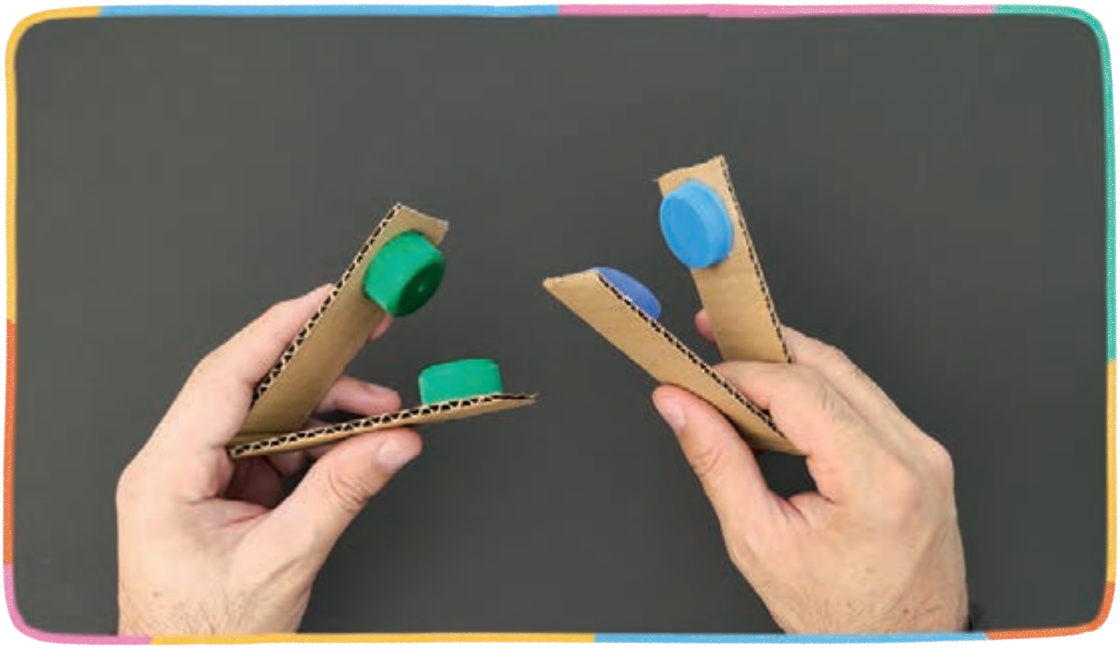
● مانند نمونه‌های پایین با استفاده از دور ریختنی‌ها کاردستی بسازید.

مانند نمونه‌های زیر با استفاده از دور ریختنی‌ها سازِ خودتان را بسازید.

عروسک حاجی فیروز بسازید.

۱

۲

۳

۴

۵

۶

۷

درس ۱۹ با هم بازی می‌کنیم، با هم یاد می‌گیریم

تصویرگر: منیره کاشانی

● بازی(یه قُل دو قُل) از بازی‌های سنتی مناطق مختلف ایران است.
شما هم با دوستانتان آن را بازی کنید.

● بازی آینه را با دوستان خود اجرا کنید.

● شعر زیر را که شاعر آن «محمود کیانوش» است، یک‌بار بخوانید.

گندم‌زار تو بسیار زیبایی **هر فصلی با رنگی می‌آیی**

شعر را بخش‌بندی کنید و همان‌طور که شعر را می‌خوانید، سر هر بخش یک بار دست بزنید.

گن	دُم	زار	تو	بس	یار	زی	با	یی

هر	فص	لی	با	رن	گی	می	آ	یی

حالا سعی کنید همان‌طور که شعر را می‌خوانید، هر یک بخش درمیان دست بزنید.

گن	دُم	زار	تو	بس	یار	زی	با	یی

هر	فص	لی	با	رن	گی	می	آ	یی

سپس سعی کنید همان‌طور که شعر را می‌خوانید، هر دو بخش درمیان دست بزنید.

گن	دُم	زار	تو	بس	یار	زی	با	یی

هر	فص	لی	با	رن	گی	می	آ	یی

● در ادامه شعر را مانند بالا با بخش‌بندی به شکل‌های مختلف بخوانید.

بی‌رنگی، پُررنگی، کم رنگی **با هر فصل همراهی، همرنگی**

رنگ ابر، رنگ برف، رنگ آب **رنگ زرد، رنگ شب، رنگ خواب**

گاهی خشک، گاهی سبز، گاهی زرد **گاهی خیس، گاهی گرم، گاهی سرد**

پُررنگی، کم رنگی **با هر فصل همرنگی**

● بازی عمو زنجیرباف را به همراه دوستانتان بازی کنید.

عمو زنجیرباف؟

بله

زنجیر منو بافتی؟

بله

پشت کوه انداختی؟

بله

بابا اومده!

چی چی آورده؟

نخود و کشمش!

بخور و بیا

با صدای چی؟

با صدای...

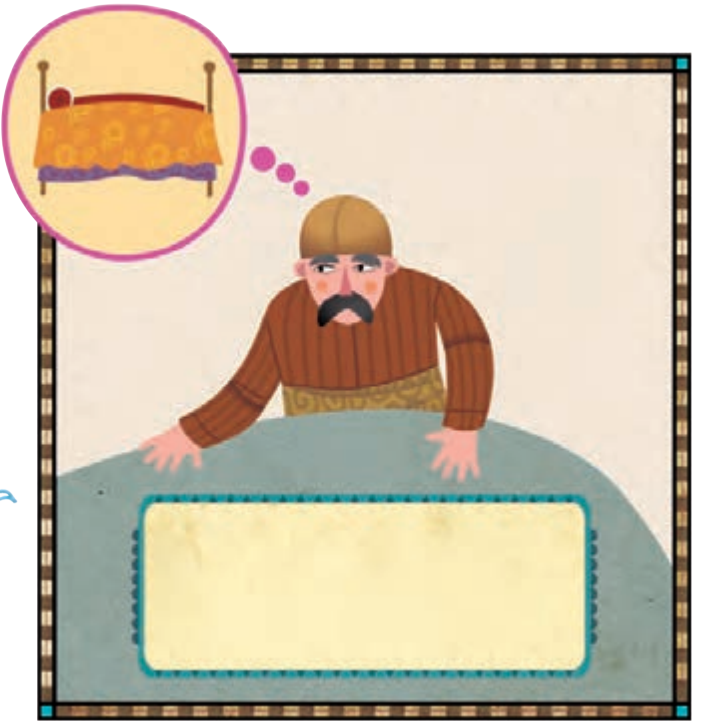
فعّالیت پایانی، قصّه بگوییم

● برای این تصاویر قصّه‌ای بنویسید.

● پایان قصّه را کامل و نقّاشی کنید.

معلّمان محترم، صاحب‌نظران، دانش‌آموزان عزیز و اولیای آنان می‌توانند نظر اصلاحی خود را درباره‌ی مطالب کتاب‌های درسی از طریق سامانه‌ی «نظرسنجی از محتوای کتاب درسی» به نشانی: «nazar.roshd.ir» یا نامه به نشانی:
تهران ـ صندوق پستی ۴۸۷۴ـ۱۵۸۷۵ ارسال کنند.

سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی

یوزپلنگ ایرانی تصویرگر: منیره کاشانی